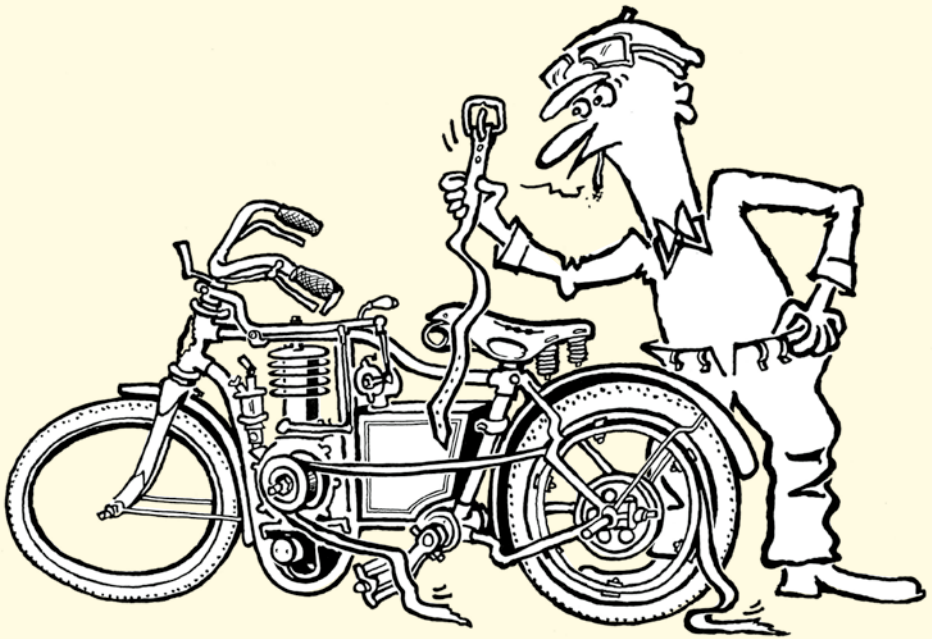

Petr Hošťálek

Benzín **už nevoní,**

ale já to ještě stihnul...

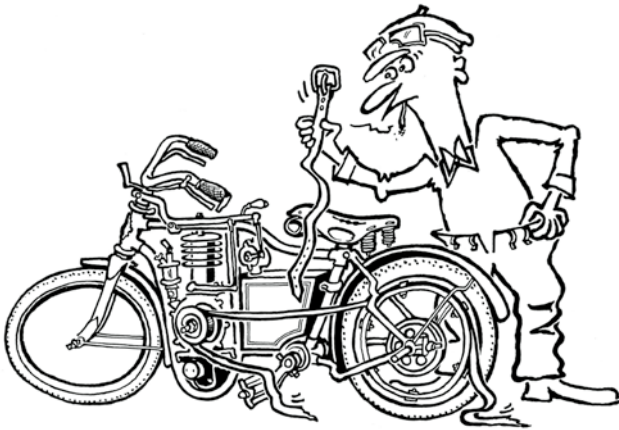

Petr Hošťálek

Benzín už nevoní,

ale já to ještě stihnul...

Grada Publishing

Obsah

... a domů!	7
Amilcar, olympie a možná i minor	10
Koloběžka	15
Vůně klišu a hoblovaček	19
Sportka	24
Tátova speciálka	29
Ve čtrnácti traktoristou	34
Nejkrásnější zahrádka	40
První lekce	43
S první dírkou v kupónu	47
Exhibice s harleyem	50
Indian a stěna smrti	55
Jak jsem se svezl na mopedu	61
První čtyři kola	65
Silvestr a Monte Carlo	69
Ošklivé káčátko	73
Pétépákem v Horních Počáplech	76
Pan Ford	81
Šestnáct tisíc otáček... ..	85
Fiat pět set jedna	88
Šofér knížete Rohana	92
Krásnější sporták se potkat nedá	95

Tovární muzeum Škodovky	100
Mašina po Sůvovi	105
Skvělej fór	109
Mercedes z autobazaru	113
Jak jsem nesměl zajet rekord	117
Ten krám z války	122
Tachometr pro jawičku	126
Jak jsem vyhrál první sprint	133
Anarchista	140
Jak se řídí včelín	145
Takových kreseb mám	150
Nejznámější Čech	155

*Věnováno s poděkováním
PhDr. Janu Králíkovi*

... a domů!

*Stál jsem u závor a máma mě držela za ruku.
Nebyly mi ani celé dva. Ještě před chvílí mě nesnesitelně
tlačily v botičce shrnuté přízové punčocháče, ale to
mi teď bylo úplně jedno. Přede mnou na kolejích stála
nedohledně vysoká šedivá lokomotiva, „němka“,
a sálalo z ní horko.*

Obrovské kolo plné rozbíhajících se paprsků jsem měl přímo před sebou. Špice byly stejně špinavě šedivé jako celá lokomotiva, ale nákokle se blyštěl lesklým kovem. Zepředu se přes něj táhla ojnice od parního válce, taky kovová, ale pokapaná zhnědlým olejem, a pokračovala k dalšímu a dalšímu a ještě dalšímu stejně ohromnému kolu, ale ta už byla ode mě moc daleko. Fascinovaně jsem koukal na špice, na jedné straně byly kratší a končily v takovém měsíci. Protizávaží v kolech mají všechny parní mašiny, ale to jsem ještě nevěděl...

Voněl ke mně strojní olej a míchalo se to se štiplavým pachem čmoudícího uhlí. Ten kouř byl ale cítit úplně jinak, než když kouřila kamna doma, v kuchyni našeho mladoboleslavského bytu ve vilce v Habeši. Vpředu zpod parního válce syčela pára a padaly kapky horké vody a do toho syčení něco pomalu bufalo.

O pár let později, to už jsme jako kluci chodili v Liberci z nádražní lávky okukovat slepou kolej, kde stály němky rozstřílené od kotlářů jedna za druhou, mi teprve došlo, jak byly ty šedivé německé mašiny ošklivé. Jenže teď a tady, ve dvou letech u závor boleslavské zastávky pod Škodovkou, mi tahle lokomotiva připadala jako zázrak, a já

se nemohl dočkat, jestli se to velikánské kolo pohne a začne pomalu otáčet. Ale nic se nedělo. Jen co chvíli se vpravo, od vagónů, ozvalo vyštěknutí povelu a umouněný chlap v budce otráveně odpověděl v řeči, které jsem nerozuměl...

Máma už byla netrpělivá. Občas mi pošklubla rukou „pojď už“, ale já se druhou chytil řetízku. Závory byly vysoko, v mém případě hodně, až nad mou hlavou. Aby je lidi nepodlézali, visely z nich řetízky, dole na nich kovová lišta a celé to bylo střídavě červené a bílé a samozřejmě špinavé. Za jeden řetízek jsem se chytil, a čím víc mě máma zkoušela odtáhnout, tím víc jsem se držel a přitahoval se. Svíral jsem řetízek vší silou, ale přitom to nevnímал. Jediné, co mě zajímalo, bylo, kdy se ten horce oddechující kolos probudí a já uvidím, jak se rozjede.

Mám rád všechno, co má kola. Auta, motorky a stroje vůbec. Jestli mě ale něco opravdu fascinuje, jsou to parní lokomotivy. Protože si tenhle zážitek z mých ještě necelých dvou let pamatuji celý život, tak v té chvíli to nejspíš začalo.

Konec byl takový normální – přišel táta.

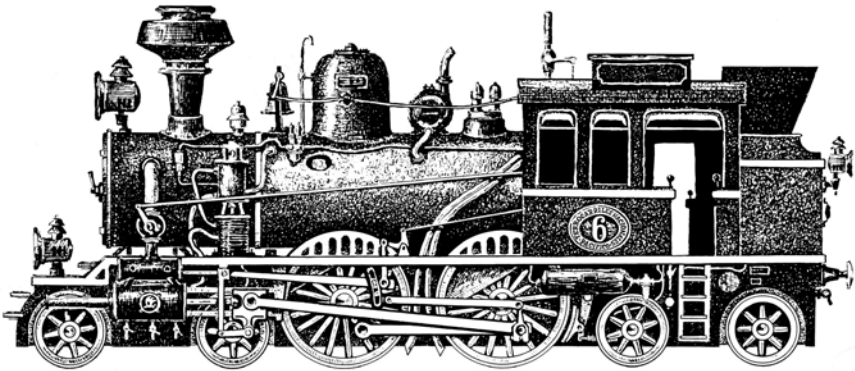
Dělal v ASAPu, boleslavské automobilce, kde byl za války „uklizený“ v propagaci. Padla (proto jsme tam byli, přišli jsme mu naproti), tak oblékl baloňák, odpíchnul si a došel těch pár kroků od hlavní brány k zastávce. Než se protáhl kolem závor a před mašinou přešel koleje, pořádně se rozhlídnul. Pak dal mámě na uvítanou pusu a mě – když zjistil, že vzdoruji a proč, že jsem u závor zkameněl – plácl pořádně dvakrát přes zadek a vzal za ruku místo mámy. Samozřejmě měl větší sílu, než jakou jsem se kvůli té lokomotivě dokázal držet, a tak se s brekem muselo domů.

Pamatuji si to pořád.

A ještě si z Boleslavi pamatuji, muselo to být jen pár týdnů potom, jak nás přijeli osvobodit Rusové. Zatočili do naší zahrady džípem, prý americkým, tak, že se netrefili mezi sloupky a porazili vrata. Zrovna jsem tam zvědavě stál, vrata mi spadla na hlavu a oni mě pak hejčkali a zkoušeli nosit v náručí, na což jsem ve svých uražených dvou letech

nebyl zvědavý. Ze všech sil jsem se jim zkoušel vykrotit, i když se mně i našim snažili škodu všemožně vynahradit. I to mám nesmazatelně v hlavě.

Nejspíš proto celý život miluju lokomotivy a celý život nemám rád Sovětský svaz...

Amilcar, olympie a možná i minor

Můj báječný strejda Zdeněk, mamčin bratr, byl frajer. Táta ho moc nemiloval, nejspíš proto, že Zdeněk si uměl užívat. Dělal nákupčího „u Saurerů“, tedy v libereckém zastoupení švýcarské značky, která prodávala nejlepší nákladáky a dobře ho platila, takže vždycky, co pamatuji, měl nejelegantnější auták široko daleko.

Táta si na rozdíl od strejdy už moc užívat nemohl. Musel se starat nejen o rodinu se dvěma dětmi, ale také pomáhat svým rodičům, dědovi Štěpánovi s babičkou, které po válce přesvědčil, aby prodali prosperující truhlářství ve Vídni a přestěhovali se na výzvu republiky zpátky do Čech.

Strejda Zdeněk se starat nemusel. Když, tak jen proto, aby měl v čem pořádném jezdit a vždycky do čeho píchnout. Jeho oblíbeným

příslovím bylo, že „nic na světě není věčně, ani láska k jedné slečně!“ Protože jsme měli velký byt, nastěhoval se k nám a táta skřípal zubama. Jenže co mohl proti mamince, která říkala, že je to přece rodina, její bratr...

Kromě střídaných slečen miloval strejda Zdeněk bezmezně i mě. Byly mi tři, byl jsem asi roztomilý prcek, a tak se ve mně viděl, zrovna jako já v něm. Naučil mě chytlavou neslušnou básničku „Na vysoké hoře v Tibetu škrábal se pardálek na hřbetu. A když mu nožičky ujely, škrábal se pardálek v ...na zádech“. Rýmovala se, jen když naši nebyli v doslechu. A vozil mě v amilcaru.

Grand Sport Amilcar byl závoďák s vosím zadkem. Úžasný vůz z trojlístku slavných francouzských značek Amilcar, Sénéchal a Salmson, který měl drátová kola, vpředu štíhlý vysoký chladič a tak úzkou karoserii, že se do ní dva vedle sebe nevešli. Spolujezdce proto musel sedět ve výkroji, posunutý o kousek za řidiče, oba měli lokty ven. V těsně poválečném Liberci to byl auták, který se nedal přehlédnout, a byl, musel být, předmětem sžíravé závisti kdekdo. Zvlášť když skoro všechno, co se po ulicích pohybovalo, byly staré předválečné kraksny. Hranaté tetry a piccoly, nebo víc či míň otlučené vraky po wehrmachtu. Benzín byl jen na poukázky, náhradní díly žádné, a všichni jezdili na zoufale oježděných gumách, každé kolo jiné. To strejda, který každý měsíc lítal služebně pro součástky do Švýcar k Saurerům a nikdy nás nezapomněl obdarovat extrovní čokoládou, si dovilil přivést na amilcara zbrusu nové pneumatiky. A když už, tak rovnou „elitky“ s bílými boky!

Hned potom někde sehnal popruhy. Textilní, takové, co čalouníci dávali do křesel a gaučů, aby držely gaučová péra pod čalounem ve fazoně. Udělal z nich na to kousek dozadu posunuté sedadlo spolujezdce pás s přezkou z anglického padáku, aby mě, v mých třech a půl letech, za jízdy neztratil. Tak jsem v amilcaru mohl poprvé zažít vítr v rozfoukaných, tehdy ještě hodně dětských, vláscích...

O něco později táta se Zdeněkem koupili, na mámino přání společně, chatu na Bedřichově. Táta s vidinou, že tam bude vozit rodinu na dovolené, a strejda s tím, že tam bude vozit slečny. Takže my tam jezdili

jednou v zimě a jednou v létě, kdy obvykle dovolená propršela, zatímco strejda Zdeněk, kterému bylo fuk, jestli přitom prší nebo ne, každý týden dvakrát. A když zrovna měl slečny dvě, i víckrát.

Protože v Jizerkách kolem Bedřichova byly horské silničky plné zatáček, užíval si tam nejen se slečnami, ale i s amilcarem. Až jednou, to jel našťestí sám, se kousek pod Královkou potkal s autobusem v místě, kde byla silnice pro dva úzká. A zatímco pravým předním kolem urazil patník, levou křídlovou maticí rozpáral autobusu bok. Když v mračnu prachu náraz ztichnul, zjistil strejda, že má v ruce dřevěný kruh volantu, utržený ze zohýbaných příček, a na prsou opřených o volantovou tyč mu začíná natékat obrovská fialová modřina.

O rok později, když u nás už nebydlel a jen mi občas přinesl dárek, nebo přišel na nedělní oběd, jsem byl zvědavý, co je s amilcarem. Řekl mi tenkrát, že při té bouračce zažil pocit motýla těsně před napíchnutím na špendlík, a tak amilcara prodal. Že ale koupil sice už ne tak závodní, zato elegantní čtyřdveřovou olympii. A pak spiklenecky a potichu dodal, že příští týden pojede do Staré Boleslavi. Když mě máma pustí s ním, nechá mě řídit!

Olympia byla krásný aťák od firmy Opel. Patnáctistovka pokládaná za horkou novinku roku 1939, která jezdila jak čert, a přitom měla malou spotřebu. Kam se na ni hrabaly první tudory ze škodovky! Měkoučce pérovala a na zaobleném předku měla úzkou svislou trojúhelníkovou vlaječku v československých barvách, kterou si tam strejda přidělal spolu s ohromnou mlhovkou Notek doprostřed nárazníku. Máma mě pustila, a tak jsme jeli k dědečkovi Herejkovi. To byl strejdův a mámin tatínek a byl řídícím učitelem ve výslužbě. Nic si z toho nepamatuji, protože mě tehdy zajímalo jediné - jestli mě strejda nechá řídit, jak před týdnem řekl. Když jsme měli návštěvu u dědečka za sebou a vyrazili na zpáteční cestu, konečně jsem se dočkal. Za Boleslaví, v lese na rovině „U čtyřech kamenů“ jsme zastavili, Zdeněk si mě posadil na klín a řekl „tak jeď!“

Neuvěřitelný pocit! Poprvé jsem držel živý volant!

Na šoféřském sedadle jsem předtím seděl mockrát a taky, jako každý malý kluk, s mocnou představivostí cloumal volantem. V nákladní fordce pana Hozáka, v žehličce tátova kamaráda houslaře Herclíka, i v ohromné tatře jednoho libereckého taxikáře, která měla nad předním oknem stínidlo z tmavomodrého skla. Jenomže volant stojícího autáku nic nedělá. Dá se s ním pohnout, silou i trochu kola zatočit, ale odpor, který je cítit v rukou, je mrtvý. Jako když zkoušíte popotáhnout chcípou kočku.

Ale to, co jsem držel teď, žilo! Jak se strejda Zdeněk rozjel (na pedály šlapal a řadil samozřejmě on), najednou jsem ve volantu začal cítit lehké chvění předních kol a vzápětí pochopil vztah mezi jeho pootočením a okamžitou reakcí, když předek olympie podle mých rukou začal měnit směr. Hned po pár metrech musel strejda zasáhnout a trochu auto srovnat, pak ještě jednou. Ale po prvním kilometru už jsem „to měl v ruce“ a od té chvíle nic, kromě ubíhající silnice před sebou, nevnímám. Projeli jsme Předměřice, pak Benátky nad Jizerou. V Bezděčíně, před Mladou Boleslaví, jsem musel zpátky na sedadlo spolujezdce, ale za Mnichovým Hradištěm už jsem zase mohl za volant. Kde přesně se to stalo, už dávno nevím. Blížili jsme se k nějaké křižovatce, když strejda řekl „Zatočíme doprava...“

Řekl to s předstihem a s klidem, protože už jsme měli za sebou dost kilometrů, které jsem odřídil dobře. Jenže ho nenapadlo, že třiapůlletá hlavička uvažuje jinak a bezprostředněji. Já dostal povel „zatočíme doprava“, a protože ještě před křižovatkou odbočovala prašná cesta do pole (kterou strejda na rozdíl ode mě vůbec nevzal na vědomí), otočil jsem v příslušné chvíli volantem a zahrnul. Protože to bylo do pravého úhlu, tak rázně, pro strejdu naprosto nečekaně!

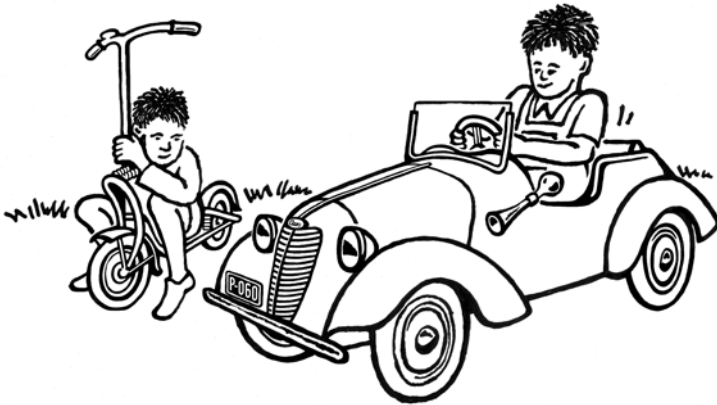
Do prašnačky jsem se trefil, jenže jsme byli moc rychlí a to měkoučké pérování olympie se naráz změnilo z přednosti ve fatální nedostatek. Levé přední kolo se zamáčklo dovnitř blatníku, předek se zhoupnul a naklonil, a už jsme šli přes střechu! Detaily si nepamatuji, jen že jsme po čtyřech lezli po čalounění stropu ven. Nebylo nám nic a nebylo nic ani olympii, která se převrátila do přívětivě měkké oranice. Když

jsme za pomoci osádky prvního kolemjedoucího auťáku (strejda jen ukázal prstem „pst!“ – abych nevykecal, jak to bylo) otočili auto zpět na kola, neměla na sobě kromě upadlého zrcátka ani škrábnutí a na třetí zmáčknutí startéru ochotně chytla.

Že to „pst!“ platí i pro doma, jsem vnitřně věděl. Zrovna jako to, že za to můžu já. Ale Zdeněk, když mě vracel do rodičovské péče, mě (i sebe) uklidnil, že to byl prima výlet. A že pojede příští týden služebním minorem pro součástky do Prahy. Tak jestli budu chtít...

Koloběžka

Bylo mi tři a skoro půl, když jsem na Vánoce 1947 dostal koloběžku. Předcházela tomu podvečerní procházka za ruku s tátou. Šli jsme zasněženým Libercem dolů k přehradě a pak po délce podle ní, kde jsme koukali do rozzářených oken vilek s probleskujícími ustrojenými stromečky, prošlapávali se závějami a já zvědavě zkoumal všechna stavidla na potůčkách a strouhách, co ze strany z kopce do přehrady přitékaly. Teď byla zamrzlá a pokrytá strupatým ledem, ale mě zajímaly především dvojice ozubených tyčí, na kterých byla stavidla zavěšená, a kliky a zubatá kola převodů, kterými se to dalo zvedat.

Kvečeři byly řízky, které jsem moc rád neměl. Maso, co máma sháněla na lístky, moc libové nebylo. Když jsem kousnul do tlustého, zvedl se mi vždycky žaludek, až jsem občas vrátil do talíře i to, co už předtím bylo vevnitř. To bývalo facek! Ale tentokrát večeře proběhla dobře, máma měla řízek pro mě označený párátkem, tak už jsem se mohl s o rok mladší sestrou těšit, až zazní zvonek.

Koloběžku jsem nečekal, byla velkým překvapením. O to větším, že to žádná obyčejná koloběžka nebyla. Pod tátou zapálenými prskavkami přede mnou stál Brough-Superior všech koloběžek na světě!

Nikdy jsem, ani spoustu let potom, takovou neviděl. Tmavě zelený zázrak s dvojitým rámem, oběma koly odpéroványými chromovanými pružinami a matně hliníkovou stupačkou z leteckého plechu, vzadu s brzdou!

Nevím, jak moc to byla akce táty. Vždycky se snažil, aby moje dárky byly úžasné a dle přání mé duše, ale tehdy se v tom angažoval určitě i strejda Zdeněk. Byly dva roky po válce a v hračkářstvích byly k vidění koloběžky většinou dřevěné, kovové jen zřídka. Protože stejnou jsem nikdy nepotkal, je možné, že ten zázrak tajně přivezl ze Švýcar, když tam byl pro součástky. Přinejmenším ale koloběžku ještě vylepšil. Ukázal mi, jak v podniku nechal soustružníka udělat po stranách koleček ložiska, takže můj brough jezdil na švýcarských kuličkových a úžasně lehce.

Liberecké zimy jsem odmalička miloval. Na naší velké, po kolena a někdy i víc zasněžené zahradě se dalo koulovat se sousedními kluky, stavět obří sněhuláky, nedobytné bunkry i iglú (a otravovat mámu, že v něm budu spát), i se mohlo z kopečka jezdit na lyžičkách s bačkorovým vázáním. Tentokrát jsem si ale toužebně přál, aby už zítra, až se probudím, sníh nebyl a já mohl koloběžku vyzkoušet Klášterní ulicí dolů. Pustit ji z kopce, co pojede!!!

Šlapací auto jsem nikdy neměl. Ne, že bych ho nevyzkoušel, ve Staré Boleslavi u dědečka Herejka dostal tu samou zimu Jirka Jurčíčků šlapací aerovku. Krásnou, tmavě červenou s rozsvěcovacími reflektory a houkací trumpetkou. Dokonce i se sklem před volantem! Byla celá z plechu, a když mi ji Jirka v létě půjčil, pro dětské nohy hrozně těžká! Před dědečkovou vilkou byl park s voňavými lípami a pískovými cestičkami. Nám připadal jak okruh pro závody aut a motocyklů, co se jezdily skoro v každém městě, tady okruh pro auta šlapací a koloběžky. Na té mojí jsem na nich byl král (i když už s pár silničními lišejí), ale rozjet Jirkovu šlapací aerovku byl naddětský výkon. A když jsem zjistil,

že zabírá jen jedno zadní kolečko, tak jsem mu ten zázrak vrátil a předvedl mu demonstrativně rychlé kolečko na mé odpérované koloběžce.

Asi už tady se začal formovat můj pohled na svět. Auťáky jsem měl taky rád, to ano. Zvláště ty se sportovním charakterem (a nejlíp šesti-válcem pod kapotou), ale co byly proti motocyklům!

V mých pěti letech, zase o prázdninách ve Staré Boleslavi, vytáhl dědeček z kůlničky dámské kolo, že mě na něm naučí. Už jsem se na kolo trásl a nemohl se dočkat o rok dřív, ale máma řekla, že jsem ještě malý. Přesvědčila dědečka, že nestačím na pedály, tak musel kolo uklidit zpátky. Ale v šesti už se od ní umluvit nedal – pomohl mi do pedálů, řekl, ať šlapu, a lehce mě postrčil – a já uměl jezdit na kole! Jakýpak učení, rovnováhu jsem přece měl dávno z koloběžky. Nestačil jsem akorát na sedlo. Kolo bylo po babičce, která na něm nejezdila, protože za války vjela Němcům pod nákladák a přišla o ruku. Protože kolo bylo pro dospělé, sedlo níž nešlo, i když to dědeček zkoušel. Tak jsem léto v šesti projezdil stoje ve šlapkách.

Byla to nádherná doba, kdy mohl kluk jako já vytlačit kolo z branky, za sebou ji nohou zavřít a až do oběda objíždět cestičky v parku s kouskem klacku v drátech, aby to drnkalo jako motor. Nebo jet s partou stejně starých kluků k písečáku u lesa, nebo dokonce až k trati, kde jsme dávali ucho na koleje a poslouchali, jestli už jede vlak. Nikdo o nás neměl starost, neokřikoval nás, ani na nás nedohlížel...

V sedmi už jsem na dámské kolo koukal spatra a z dědečkovy kůlničky vytáhnul béžového ogara po strejdovi Zdeňkovi. To bylo kolo polozávodní, s beranama, ráfkovými brzdama a vzadu s cvrčkem! Dědeček ho neměl rád pro ta řídítká a brzdy. Jako vážený pan řídicí učitel ve výslužbě měl superbalonového premiéra, nejluxusnější model v tmavomodrém a černém smaltu s barevnými šípy, na červených „Baťa pláštích“, a s chromovanými blatníky s laplemi. Ale především: s brzdou zaručeně spolehlivou, protišlapací, nejlepší známky F&S Torpedo!

Ogar-Ahoj se mi líbil a prázdniny ve Staré Boleslavi v jeho sedle byly úžasné. Ale hned potom, doma v Liberci, jsem přišel na to, že kolo je slepá ulička. U Komárků, v rodině mého spolužáka od první třídy, měli

kol plný barák. Táta Komárek byl velký cyklista a fanda, paní taky, před válkou sjezdili svět na anglickém tandemu SUN, ale po Liberci jsem je nikdy na kole jet neviděl. Kromě rovné Husovky, na níž býval start i cíl Libereckého motocyklového okruhu, byla přece každá ulice buď z kopce, anebo do kopce, většinou pořádného. Tak zatímco nadšení pro kolo vyprchávalo, má úžasná koloběžka od strejdy Zdeňka přetrvávala. Přišel jsem na to, že po Liberci byla nejrychlejším dopravním prostředkem. S kopce letem (uměl jsem jezdit i bez držení), nahoru lehkým krokem nebo klusem vedle. A ač mě leckdo měl za blázna, jezdil jsem na ní ještě i v šestnácti a ta strejdova kuličková ložiska za celou tu dobu nikdy nepotřebovala ani vyměnit, dokonce ani namazat!

Průkopníci to nikdy nemají lehké. Dneska jezdí na koloběžce kdekdo a nikomu to nenormální nepřipadá. Měl jsem pár desetiletí vydržet a teď mohl být „in“ ...

Vůně klihu a hoblovaček

Děda Štěpán byl truhlář. Byl nejmíň o hlavu větší než táta, mnohem ramenatější a s rukama jak obrovské čtverhranné lopaty. Měl prosperující truhlářství ve Vídni, v dvaadvacátém okrese, v neděli chodil hrát s partou českých muzikantů do výletní restaurace v sadech za městem, kde Vídeňáci o nedělním odpoledni korzovali a popíjeli pivo. Foukal na tubu a basbombardón, nástroje obrovské a tlusté, které by k postavě mého táty byly moc velké. K dědovi se ale hodily akorát.

Táta, tehdy malý kluk, chodil do rakouské školy a naučil se německy stejně jako česky. Když vyrostl, tak na rozdíl od dědy, který šel na zkušenou z Klatov do Vídně, vyrazil táta z Vídně do Čech. Do Prahy. Děda mu odmala říkával, že muzika uživí vždycy, absolvoval proto houslovou konzervatoř a pak i učitelský ústav. V Čechách se oženil, udělal si mě a o rok později ještě moji sestru, a když skončila válka, už se do Vídně nechtěl vracet. Přemluvil dědu, že republika volá, aby se všichni z ciziny vrátili domů. A Beneš že taky chce, aby se osídlilo pohraničí po odsunutých Němcích, tak se budeme stěhovat do Liberce.